

Asia: VN/27065/2023

Lausuntopyyntö ehdotuksesta poliisin tietojenvaihtoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisilain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain, rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain, rikostorjunnasta Tullissa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain sekä henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme mahdollisuudesta lausua lakimuutoksesta ja esitämme siitä seuraavia huomioita:

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (Pohde) katsoo, että tulee huolellisesti arvioida, minkä oikeushyvän kustannuksella voidaan tinkiä asiakkaiden yksityisyyden suojasta. Mikäli lainmuutoksella puututaan liikaa asiakkaiden yksityisyyden suojaan, saattaa se rajoittaa ihmisten mahdollisuutta ja innokkuutta hakeutua hoitoon tai sosiaalipalveluiden piiriin. Hallituksen esityksessä oli todettu, että asiakkaista olisi mahdollista paljastaa vain sijaintitieto ja henkilöllisyys, mikä ei välttämättä olisi arkaluonteista tietoa. Pohde katsoo, että näistä tiedoista voi kuitenkin tosiasiaassa paljastua henkilön asiakkuus. Hallituksen esityksessä oli myös todettu, että hoitosuhde ei KHO:n kannan mukaan olisi automaattisesti arkaluonteista tietoa, vaan se olisi arvioitava tapauskohtaisesti. Näkemys arkaluonteisuudesta on subjektiivista ja voi aiheuttaa tulkintaan vaikeutta ja ennakoimattomuutta. Käsityksemme mukaan hoitosuhde jossain tietyssä sosiaalihuollon tai terveydenhuollon yksikössä voi jollekin olla huomattavan arkaluonteista, vaikka ei sitä kaikille henkilöille olisikaan. On nähdäksemme ymmärrettävää, että silloin jos asiakas harjoittaa rikollista toimintaa terveydenhuollon yksikössä, väistyy hänen yksityisyyden suojansa suuremman oikeushyvän tieltä. Onko kuitenkin esimerkiksi henkilön tavoittaminen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa tai tuomioistuimeen noutamista varten tärkeämpi oikeushyvä kuin asiakkaan oikeus yksityisyyteen ja pystyä käyttämään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tilanteestaan huolimatta? Tämä vaatii huolellista punnintaa ennen lain säätämistä.

Lakimuutoksen jälkeen jää nähdäksemme epäselväksi, mikä suhde poliisilain 4 luvun uudella 5 §:llä on asiakastietolain 63 §:n 2 momenttiin. Mielestämme olisi syytä tarkentaa, miten asiakastietolain mainittua kohtaa sovelletaan suhteessa poliisilain uusiin säännöksiin. Mikäli sosiaalihuollon osalta on tarkoitus soveltaa vielä asiakastietolain 63 §:n 2 momenttia, tulisi selventää, voidaanko sosiaalihuoltolain osalta lisäksi soveltaa poliisilain 4 luvun uuden 5 §:n muita kohtia paitsi 1. kohtaa.

Poliisilain 4 luvun uudessa 5 §:ssä on säädetty, että poliisilla on oikeus saada tieto henkilön läsnäolosta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan toimitiloissa tiettyä aikaa. Lain kohdan sanamuodon ja perustelujen osalta jää epäselväksi, miten tämä ajanjakso tulee poliisin yksilöidä ja millainen ajanjakso on tarpeeksi yksilöity. Olisi hyvä, jos selvennettäisiin, onko kyse nykyhetkestä eli tiedustelun ajankohdasta vai voiko poliisi tiedustella tietoa henkilön läsnäolosta menneeltä ajalta tai tulevalta ajalta. Hallituksen esityksessä on yksilöity, että pyyntö ei voisi koskea esimerkiksi henkilön käyntihistoriaa sosiaali- tai terveydenhuollossa, koska tällainen tieto paljastaisi tarpeettoman laajasti henkilön yksityiselämään kuuluvia arkaluonteisia tietoja. Kuitenkin on todettu, että ajankohta tulisi rajata kohtuullisella tavalla, esimerkiksi tiettyyn päivään tai muuhun lyhyeen ajanjaksoon. Epäselväksi jää, mitä hallituksen esityksessä mainitulla käyntihistorialla tarkoitetaan ja voiko esimerkiksi menneeseen aikaan kohdistuvan pyynnön osalta tietoja luovuttaa. Mainitut selvennykset ovat oleellisia, jotta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajat pystyvät harkitsemaan mitä tietoja voivat poliisille luovuttaa. Tulisi myös täsmentää, kuinka tarkasti henkilön läsnäolopaikka voidaan poliisille ilmoittaa.

Perusteluissa olisi hyvä myös ottaa kantaa siihen, voiko sosiaali- ja terveydenhuolto pyytää poliisilta poliisilain 4 luvun 5 §:n 4 kohdan tilanteessa asiakirjoja, joista voitaisiin varmentaa, että on kyse nimenomaan tuon lain kohdan tarkoittamasta tilanteesta.

Pohde yhtyy Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkemyksiin siitä, että erityistä huomiota tulee lakiuudistuksessa kiinnittää tietopyyntöjen huolelliseen yksilöintiin ja perustelemiseen ja että asiaa koskevat säännökset tulisi uudistaa kokonaisuutena sosiaali- ja terveydenhuollon osalta, koska sääntely on tällä hetkellä ja kaavaillun uudistuksenkin jälkeen sekavaa johtuen mm. sen jakaantumisesta eri lakeihin. Lisäksi Pohde yhtyy Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkemyksiin ehdotetun sääntelyn vaikutuksista sosiaali- ja terveydenhuollon resursseihin ja näiden vaikutusten arvioinnin tarpeesta.

Pimper-Koivisto Leena
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue - Sosiaalijohtaja, sosiaalityön
tehtäväala